

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від 26 травня 2016 року
(протокол № 14)

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Бердянськ
2016 рік

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

кандидат економічних наук О.В. Горпинич

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету “18” травня 2016 року, протокол № 8

ВСТУП

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Фінансовий ринок» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр», галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Предметом навчальної дисципліни є економічні механізми мобілізації тимчасово вільних коштів між секторами економіки і суб'єктами господарювання в своєрідній сфері, де визначається попит і пропозиція на різноманітні фінансові інструменти.

Міждисциплінарні зв'язки: курс «Фінансовий ринок» тісно пов'язаний зі спеціальними дисциплінами «Гроші та кредит», «Інвестування», «Ринок фінансових послуг».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** навчальної дисципліни «Фінансовий ринок» є розкриття теоретичних і практичних основ розвитку та функціонування фінансового ринку як підсистеми фінансових відносин.

1.2. **Основними завданнями** дисципліни є визначення суті інфраструктури фінансового ринку; обґрунтування необхідності функціонування інструментів як засобів взаємодії учасників ринку та розкриття особливостей обігу різних видів цінних паперів; виявлення особливостей діяльності професійних учасників фондових бірж і фінансових посередників тощо.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти *повинні набути таких компетентостей:*

здатність застосовувати отримані знання при розв'язанні практичних завдань;
здатність визначати особливості функціонування сучасних фінансових та соціально-економічних систем;
здатність оцінювати сучасні економічні явища та досліджувати тенденції розвитку соціально-економічних систем за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу.

Та демонструвати такі результати навчання:

володіти методами та інструментами аналізу фінансового стану підприємств, банків, страхових компаній, інших фінансово-кредитних установ та оцінювати ефективність їх фінансово-економічної діяльності;
аналізувати та оцінювати макроекономічні показники, показники ефективності грошово-кредитної, бюджетної, податкової політики;
володіти навичками фінансового планування та прогнозування на макро та мікрорівнях.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 5/150 (кредитів ЄКТС/годин).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Фінансовий ринок: сутність, функції та роль в економіці.

Місце та структура фінансового ринку у фінансовій системі. Учасники фінансового ринку. Функції фінансового ринку. Фінансові інструменти. Внутрішньогалузевий, міжгалузевий та міжнародний рух фінансових потоків. Інтернаціоналізація та глобалізація фінансових ринків. Особливості нагромадження капіталу в плановій та ринковій економіках, порівняльний аналіз, переваги та недоліки.

Тема 2. Фінансові посередники.

Фінансові інститути як посередники між суб'єктами фінансового ринку. Значення фінансового посередництва. Роль комерційних банків як посередників. Кредитні спілки. Страхові компанії. Інвестиційні компанії та фонди. Пенсійні фонди. Організатори торгівлі цінними паперами: фондові біржі, позабіржові фондові торговельні системи. Національна депозитарна система в Україні, сфера її діяльності та учасники.

Тема 3. Відсоткові ставки, ризик та ціна капіталу.

Ціноутворення на фінансовому ринку. Структура процентних ставок фінансового ринку. Дохід і ризик цінного папера. Теорії структури процентних ставок (неупередженого очікування, переваги ліквідності, сегментації ринку). Розвиток теорій ризику.

Тема 4. Грошовий ринок і ринок банківських позичок.

Грошовий ринок і ринок банківських позичок як складові фінансового ринку, їх взаємозв'язок і взаємообумовленість. Особливість грошового ринку як ринку високоліквідних фінансових активів, короткострокових цінних паперів. Особливість ринку банківських позичок як ринку короткострокових і середньострокових позичок для фінансування оборотного (працюючого) капіталу. Інструменти грошового ринку. Функції ринку банківських позичок: кредитування оборотних фондів (працюючого капіталу). Операції центральних банків на відкритому ринку. Роль казначейських векселів та інших видів короткострокових урядових цінних паперів.

Тема 5. Валютний ринок.

Економічний зміст валютного ринку. Призначення та організаційна форма валютного ринку. Спеціальні інститути та механізми валютного ринку. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку. Провідне місце банків серед посередників валютного ринку. Попит і пропозиція на валютному ринку. Валютний курс. Міжбанківський валютний ринок. Класифікація валютного ринку. Функції та операції валютного ринку. Валютні операції, їх класифікація. Касові операції на валютному ринку. Операції спот, форвардні операції, ф'ючерсні операції, опціонні операції валютного ринку.

Тема 6. Фондовий ринок.

Значення розвитку фондового ринку для процесу нагромадження капіталу. Особливість фондового ринку, його суб'єкти. Функції фондового ринку. Рух довгострокових фінансових фондів. Особливості розвитку фондового ринку в Україні. Інструменти фондового ринку: облігації та акції як класичні інструменти ринку

капіталів, розвиток похідних цінних паперів. Забезпечення ліквідності ЦП. Значення кредитного ринку. Види та класифікація кредитних послуг. Схеми надання позик. Кредитна лінія, стандартні позики, субстандартні позики, забезпечені (ломбардні) позики, незабезпечені позики. Іпотечне кредитування. Інвестиційне кредитування.

Тема 7. Ринок пайових цінних паперів.

Акції корпорацій: сутність, характеристика та класифікація. Бездокументарна форма випуску акцій. Скріп як бонус або капіталізація. Райти як різновид цінного паперу. Переваги власників райтів. Фінансова оцінка акцій. Розрахункова вартість акцій. Вартість акцій залежно від способу виплати дивідендів. Ціна акції. Розміщення цінних паперів на первинному ринку. Способи первинного розміщення акцій. Відкрите (публічне) і закрите (приватне) розміщення цінних паперів (ЦП). Переваги та недоліки публічного (відкритого) розміщення ЦП. Характеристика приватного (закритого) розміщення акцій публічного акціонерного товариства.

Тема 8. Ринок іпотечних цінних паперів.

Іпотечні цінні папери: характеристика та напрями використання. Класифікація іпотечних цінних паперів: іпотечні облігації; іпотечні сертифікати. Іпотечне покриття, іпотечний актив. Види іпотечних облігацій: звичайні іпотечні облігації; структуровані іпотечні облігації. Характеристика іпотечного кредитору. Спеціалізована іпотечна установа. Особливості діяльності управителя іпотечного покриття структурованих іпотечних облігацій. Іпотечні сертифікати як особливий вид цінного паперу, умови їхнього випуску. Види іпотечних сертифікатів залежно від обсягу прав, що ними посвідчуються: сертифікати із фіксованою дохідністю та сертифікати участі.

Тема 9. Ринок похідних фінансових інструментів.

Причини появи та розвитку ринку похідних цінних паперів. Хеджування. Форвардні контракти та їх особливості. Ф'ючерсні контракти, їх значення і види. Ф'ючерсні біржі. Опціони та їх особливості. Американський та західно-європейський види опціонів. Контракти своп. Процентні свопи. Валютні свопи. Банківський ринок своп, його особливості. Варанти, права власників. Фінансовий інжиніринг.

Тема 10. Фондова біржа та біржові операції.

Характеристика та розвиток фондових бірж в Україні. Основи організації та роботи їх. Біржовий статут і правила біржі. Біржовий комітет, члени біржі. Котирувальна комісія. Лістинг, основні вимоги та умови на біржі. Включення до курсового бюлетеня та реєстрація. Види біржових наказів та угод. Біржові індекси, їх значення. Індекси зарубіжних фондових ринків. Позабіржова торгівля. Розвиток позабіржової торгівлі в Україні. Позабіржова фондова торговельна система (ПФТС). Організація торгівлі цінними паперами.

3. Рекомендована література

1. Еш С.М. Фінансовий ринок: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / С.М. Еш. – 2-ге вид. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 528 с.
2. Буднік М.М. Фінансовий ринок: навч. посіб. / Буднік М.М., Мартюшева Л.С., Сабіна Н.В. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 334 с.

3. Мозговий О.М. Фондовий ринок: Навч. – метод. посібник для самот. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2009. – 96 с.
4. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Підручник. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2008. – 535 с.
5. Суторміна В.М., Радзієвська В.М., Стеценко Б.С. Фінансовий ринок. Навч. – метод. посібник для самотійного вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2009. – 100 с.
6. Мендрул О.Г., Павленко І.А. Фондовий ринок: операції з цінними паперами: Навч. посібник. Вид. 2 - ге, допов. та перероб. – К.: КНЕУ, 2006. – 156 с.
7. Колодізєв О.М. Гроші і кредит: підручник / О.М. Колодізєв, В.Ф. Колесніченко. – К.: Знання, 2010. – 615 с.
8. Міжнародні фінанси: підручник / За ред. О. І. Рогача. – К.: Либідь, 2003. – 784 с.
9. Міжнародні фінанси: навчальний посібник / О. М. Мозговий, Т. Є. Оболенська, Т. В. Мусієць; за заг. ред. О. М. Мозгового. – К.: КНЕУ, 2005. – 557 с.
10. Теорія фінансів: підручник / [Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін.]; за ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: ЦУЛ, 2010. – 576 с.
11. Луцишин З. Асиметрія та парадокс фінансової глобалізації // Міжнародна економічна політика. – 2008. – № 8–9. – С. 78–103.
12. Аналітичний огляд валютного ринку України [Електронний ресурс] // Національне рейтингове агентство «Рюрік», 2015. – Режим доступу: http://www.rurik.com.ua/documents/research/Currency_2_2015.pdf.
13. Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні : закон України від 10.12.1997 р. № 710/97-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zak8>.

4. Методи навчання:

лекція, демонстрування, практичні роботи, метод письмового контролю.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання - екзамен

6. Система оцінювання _____

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни